

Anne White

Londyński College University (UCL)

Aneta Słowik (2016) *Transnarodowe sieci poradnicze polskich emigrantów*. Wrocław: Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, ss. 176

Jest to wyjątkowa pod względem badawczym książka, składająca się z analiz opartych na własnych ustaleniach Autorki – będących efektem jej bardzo oryginalnego projektu badawczego – osadzonych w imponująco dokładnie przedyskutowanej literaturze przedmiotu.

Chociaż wiele publikacji o migrantach po 2004 r. odnosi się do dyskursu nieufności do innych Polaków, który zdaje się przenikać polską społeczność za granicą, nie są one zazwyczaj w stanie udokumentować źródła tej nieufności lub nawet upewnić obserwatorów, jak bardzo jest ona „realna”. Potoczne opinie o niegodnych zaufania rodakach wydają się często oparte na stereotypach, i wielu autorów zauważyło ten kontrast między dyskursywnym brakiem zaufania a realnie istniejącym wsparciem społecznym, zapewnianym przez sieci polskich migrantów.

W swojej książce dr Słowik przygląda się bardzo blisko migranckim sieciom i jest w stanie zidentyfikować aktualne doświadczenia oszukiwania i manipulacji, które wskazują, że owa nieufność opiera się na czymś więcej niż tylko pogłoskach. Aneta Słowik używa sugestywnej metafory i dzieli sieci na „czyste” i „lepkie”. Jak muchy w sieci pająka, tak samo migranci mogą zostać wplątani w te lepkie sieci. Używa także koncepcji „zawieszoności”, „dryfującego” („floating”) migranta (rozwinętej w jej monografii *Trzy fale polskiej emigracji*), żeby wyjaśnić, dlaczego migranci są podatni na owo wplątanie.

Sieci, na których koncentruje się ta książka, są określone mianem *sieci poradniczych*. O ile mi wiadomo, nikt oprócz dr Słowik nie analizował takich sieci poradniczych istniejących pośród polskich migrantów w Zjednoczonym Królestwie, odmiennych od tych opisywanych w formalnych organizacjach, takich jak organizacje pozarządowe czy związki zawodowe. Dlatego książka ta stanowi oryginalny wkład do subpola studiów migracyjnych, które dotyczą polskiej migracji po 2004 r. Badacze zajmujący się tą dziedziną opublikowali w ciągu ostatnich pięciu czy sześciu lat

tak wiele prac, że może się wydawać, iż nic nie zostało do zbadania. Większość tych publikacji wykorzystuje jednakże podejście socjologiczne lub antropologiczne; psychologiczne aspekty zagranicznych doświadczeń migrantów są zaniedbane, a więc książka Słowik dostarcza odświeżająco innej perspektywy.

Kulminacją pracy jest rozdział VIII: „Typologia transnarodowych sieci poradniczych”, który przedstawia oryginalną typologię nawiązywanych i nawiązujących się migracyjnych poradniczych sieci. Stanowi on zgrabny sposób na zorganizowanie i zaprezentowanie ustaleń badawczych i jest jednym z najbardziej fascynujących rozdziałów w książce.

Obok oryginalności, książka jest również wyjątkowo dobrze ugruntowana w literaturze. Na każdym kroku (być może nawet za często w ostatnich rozdziałach, gdzie czasami czułam, że chcę usłyszeć więcej o własnych ustaleniach dr Słowik) Autorka odnosi się do odpowiedniej wiedzy naukowej, nie tylko o Polakach, ale także innych grupach migrantów, jak również do bardziej generalnych i teoretycznych badań. Rezultatem jest bardzo silna rama conceptualna, w obrębie której Aneta Słowik może porównywać własne ustalenia badawcze z ustaleniami innych badaczy i budować swoją argumentację o wielu aspektach jej przedmiotu badań w odniesieniu do szerszego spektrum studiów migracyjnych. Czyniąc to, wnosi znaczący wkład do studiów nad transnacionalnością.

Książka jest bardzo dobrze napisana. Autorka w większości części teoretycznych używa adekwatnej terminologii, ale (przynajmniej dla mnie) nigdy nie brzmi to jak niezbędny „żargon”. Przypuszczam, że żadnego badacza społecznego, który weźmie do ręki ten tekst, podczas lektury nie rozproszy nieprzyjazny specjalistyczny język. Aneta Słowik obficie cytuje transkrypcje wywiadów, co dostarcza żywej ilustracji dla jej argumentacji.

Opublikowana książka może być przedmiotem zainteresowania badaczy z różnych dyscyplin naukowych.

Tłumaczenie z j. angielskiego: Michał Mielczarek